

Blodregn - bakgrund och uppdatering.

Grundtext april 2014

Uppdaterad 3 december 2014

Jag var femton år. En dag kånkade fru Klefbeck in en låda grå häften i klassrummet. Jordens befolkning närmade sig 3 miljarder. Klassrummet i Katarina realskola rymde trettio pojkar. Året hette 1960.

Nu skulle vi läsa ett utsnitt ur Eddan och en bit ur Njals saga. Jag tog med min vanliga textaptit itu med berättelsen om hur Gunnar dör på Hlidarende. Mina favoritförfattare vi den här tiden var Jack London, Agatha Christie och Conan Doyle. Tre duktiga berättare, men ingen av dem en stilens mästare. Nu mötte jag någonting annat:

Då hans fiender kommo fram till gården, visste de inte, om han var hemma, och bådo någon klättra upp på husen och se efter. Torgrim Östmannen klättrade upp på skålen, medan de andra satte sig på gräsvallen. Gunnar ser en röd livrock skymta vid gluggen, sticker till med spjutyxan och träffar Torgrim mitt i livet. Torgrim miste fotfästet, släppte skölden och tumlade ner från taket. Han vacklade bort till de andra, där de sutto på vallen. Gissur såg på honom.

"Är Gunnar hemma?" frågade han.

"Det får ni se efter själva," svarade Torgrim. "Men hans spjutyxa var hemma, det fick jag veta." Därpå föll han död ned.

Lite längre fram heter det:

I detsamma springer Torbrand Torleiksson upp på taket och hugger av Gunnars bågsträng. Gunnar griper spjutyxan med båda händerna, vänder sig snabbt mot honom, genomborrar honom och slungar honom ut på gräsvallen. Nu sprang hans bror Asbrand upp på taket. Gunnar stack efter honom med spjutyxan, Asbrand hann få skölden framför sig, men spjutyxan rände genom skölden och in i armleden. Gunnar vred om spjutet så häftigt, att skölden klövs och armen bröts av, och Asbrand tumlade ut från väggen. Förut hade Gunnar sårat åtta och nu dräpt två. Självf fick Gunnar två sår, men alla sade att han brydde sig varken om sår eller bane.

"Tag två testar av ditt hår", sade han till Hallgerd, "och hjälps åt, du och mor, att tvinna en bågsträng åt mig."

"Gäller det mycket för dig?" frågade Hallgerd.

"Det gäller mitt liv," svarade Gunnar, "för så länge jag har bågen skall de inte komma mig in på livet."

*"Då skall jag nu komma ihåg örfilen, du gav mig," sade Hallgerd, "och om du värjer dig lång stund eller kort, det angår mig inte."
"Var och en har sitt sätt att bli berömd," sade Gunnar, "och länge skall jag inte be dig om detta." ⁽¹⁾*

Sommaren 1961 satte Ernest Hemingway en gevärsmynning i munnen och sköt sig. I den tidning som fanns i mitt hem skrev Olof Lagercrantz om den döde. Artikeln täckte en helsida. Mitt på sidan fanns bild av en vithårig man med sorgsna ögon. Jag gick till biblioteket vid Medborgarplatsen och lånade den Hemingwayroman som stod i hyllan. Det var "Farväl till vapnen", en berättelse som i sin stilistik inte är alldeles olik den som mött mig i berättelsen om Gunnar och Hallgerd. Det var efter den läsningen som jag bestämde mig för att bli författare. Hur jag skulle bli en sådan hade jag ingen aning om, men jag visste vad jag ville.

För några år sedan stötte jag i en morgontidning på begreppet blodregn. Ett blodregn skulle nå Sverige inom den närmaste tiden. Regnet skulle vara rödfärgat då det föll. Att det skulle vara rött sades bero på att damm och sand från Sahara lyfts upp till höga luftlager. Sydliga vindar skulle föra alltihop norrut, där Saharadammet tillsammans med regn skulle fällas ut. Det skulle därvid se ut som om himlen blödde.

Jag begrep att en berättelse hade kommit till mig. Jag ville berätta om Gunnar och Hallgerd, men inte de två som enligt sagan levde på Island för länge sedan. Jag ämnade berätta om Hallgerd och Gunnar i Sverige. De skulle leva här i det vi kallar framtiden. Jag föreställde mig att berättelsen skulle utspelas om ungefär femtio år och tänkte börja med att berätta om Hallgerds och Gunnars föräldrar. Senare skulle de unga möta det öde som enligt sagan är deras.

Snart begrep jag att det skulle bli en lång berättelse. Efterhand började jag skriva och så småningom visste jag att det hela skulle bli cirka femtonhundra sidor fördelade på fem volymer. Det finns i min berättelse, som spänner över cirka tjugo år, ett antal kontextuella förhållanden som vävs samman.

Global uppvärmning.

IPCC står för Intergovernmental Panel on Climate Change. IPCC är en FN - organisation som varit verksam sedan 1988. Under ett sammanträde i Yokohama har man sammanställt en rapport. Rapporten har fått bidrag från inalles 1 729 "expert and government reviewers." Pressmeddelandet rörande rapporten är daterat 31 mars 2014. I rapporten sägs att vi ser effekterna av global uppvärmning på alla kontinenter och i oceanerna. Man konstaterar att med större uppvärmning ökar svårigheterna. ⁽²⁾

DN skriver om IPCC - rapporten. ⁽³⁾

Klimatförändringarna är redan här, på alla kontinenter och i haven. En del av dem får vi leva med och lära oss hantera. Arktis tinar, korallrev bleknar och dör, och även om vi får ned våra utsläpp nu kommer temperaturen vid seklets slut att vara t v å grader högre än före industrialiseringen började. Två graders uppvärmning får konsekvenser. Istäcket vid Arktis krymper och tropikerna drabbas av torka, vattenbrist och sämre skördar.

...

Om temperaturen stiger med fyra grader blir konsekvenserna allt annat än hanterliga. Vid seklets slut kommer delar av världen att vara obeboelig.

...

det är rakt ditåt vi är på väg."

Rapporten beskriver åtta huvudrisker som klimatförändringarna för med sig:

- 1 Död, skador, sjukdom eller förstörda möjligheter till försörjning längs lågt liggande kuster och på små öar och önationer.*
- 2 Allvarliga sjukdomar och förstörda möjligheter till försörjning efter översvämning i storstäder.*
- 3 Sammanbrott av samhällen, infrastruktur och kritiska funktioner som elektricitet, dricksvatten och hälso - och sjukvård.*
- 4 Död och sjukdom till följd av extrema värmeböljor.*
- 5 Osäker matförsörjning och sammanbrott i matdistributionen.*
- 6 Förlust av försörjning och inkomst på landsbygden på grund av otillräcklig tillgång till dricksvatten och vatten för bevattning.*
- 7 Förlust av marina och kustnära ekosystem, biologisk mångfald och därmed för matförsörjning.*
- 8 Förlust av ekosystem på land och i sjöar, och därmed matförsörjning, vattenrening och liknande.*

Det som inte nämns i DN:s sammanfattning är att jordens befolkning i dag är ca 7 miljarder. Om femtio år finns ytterligare två miljarder människor på jorden. Dessa 9 miljarder människor behöver dricksvatten, flera mål mat om dagen, tak över huvudet, sanitära anordningar och läkarvård. Är det någon som tror att vi slipper blodiga konflikter rörande tillgång till de här livsnödvändigheterna?

När min mamma föddes 1926 hade jordens befolkning ännu inte blivit 2 miljarder.

Thomas Sterners DN - artikel om Yokohama - rapporten ⁽⁴⁾

I dag offentliggörs tredje och sista delen av IPCCs senaste rapport. Det är fortfarande möjligt att undvika en omfattande klimatförändring men det brådskar att införa mycket kraftfulla styrmedel – ett exempel är den svenska koldioxidskatten.

Arbetsgrupp I, som samlades i fjol i Stockholm, slog fast att uppvärmningen sker och att den med allra högsta grad av säkerhet beror på mänsklig aktivitet. Att minska uppvärmningen kommer att kräva en kraftig minskning i utsläppen av växthusgaser.

Arbetsgrupp II presenterade nyligen sin rapport i Yokohama och visade att vi redan ser många effekter: Utbredningen av djur, växter och hela ekosystem förändras, skördar av vissa grödor minskar och vattenknapphet på grund av klimatförändringar börjar märkas på fler ställen och på samtliga kontinenter.

Klimatmodeller visar att vad vi än gör så kommer vi att drabbas av ytterligare förändringar under 2020 – 2040 då vi ser effekterna av den uppvärmning som redan är oundviklig. Vad som händer därefter – om vi lyckas hålla oss nära två graders uppvärmning eller om vi går mot 3–4 eller fler grader – det beror på hur vi handlar nu.

Om detta handlar delrapport III som diskuterar underliggande orsaker, möjliga åtgärder och styrmedel. Den visar tydligt att eftersom detta är ett globalt problem kommer det att krävas global handling, något som faktiskt är en kontroversiell men viktig lärdom för klimatförhandlingarna. Vidare slår rapporten fast att det kommer att krävas starkare styrmedel för att påverka våra konsumtionsvanor, våra teknologival, investeringar och andra faktorer som bestämmer utsläppen av klimatgaser. Alla alternativ kan behövas, exempelvis biobränsleeldade kraftverk med koldioxidsinfångning och lagring. Dessutom krävs det effektiva och starka styrmedel för att forska kring nya energikällor såsom förnybar energi, med låga

utsläpp av klimatgaser. En skillnad mot den tidigare rapporten (AR4 från 2007) är att vi nu har haft fler politiska institutioner och klimategonomiska styrmedel att analysera

Rapporten visar hur antalet styrmedel växer över världen. Man skall dock inte vara för entusiastisk. Utsläppen ökar fortfarande och vad vi behöver är inte många styrmedel utan starka styrmedel som gör det dyrt för företag och individer att släppa ut växthusgaser – och som gör det lönsamt att utveckla alternativa teknologier som inte innebär utsläpp.

Sverige har visat att det går. Vi har en koldioxidsskatt på över tusen kronor per ton. De flesta jag talar med utomlands har svårt att tro att den kan vara så hög. Likadant är det med drivmedelsskatterna i hela Europa och i Japan. Den svenska skatten har bidragit till att utsläppen minskat medan BNP växt. Men Sverige är mycket litet och vad vi gör är bara betydelsefullt som ett exempel – effekten beror helt på om vi lyckas berätta för världen vad vi gjort! Dessutom behöver vi försvara skatten, i fjol sänktes den för kraftvärme och då ökade genast kolanvändningen.

Jag har många gånger varit frustrerad över att vi inte kunnat enas om att uttrycka oss tydligare kring vad som behövs, så låt mig säga det här:

För att undvika klimatförändringar långt bortom 2 grader behövs långtgående internationellt samarbete. Det behövs ett rejält pris på koldioxidutsläpp och fördelaktiga villkor för förnybar energi. Utvecklingen när det gäller styrmedel och internationella avtal går alltför långsamt och om världens framtid endast berodde på denna utveckling skulle läget vara nattsvart.

Vi har dock tur: utvecklingen för förnybar energi går oväntat fort, inte minst i världsländet för denna konferens, Tyskland, men också i Spanien, Kina, Indien och även Texas. Det senare är nog så viktigt om man skall vinna litet entusiasm för klimatpolitik i exempelvis det republikanska partiet i USA. Kan den förnybara energin utvecklas och bli än billigare, kan motståndet mot en kraftfullare klimatpolitik övervinnas. Som ett första steg måste subventioner till fossil energi tas bort, annars får inte förnybar energi en ärlig chans!

Thomas Sterner är professor i miljöekonomi vid Göteborgs universitet och medförfattare till IPCC - rapporten.

Vad jag tror att robotiseringen kan komma att innebära.

Vad gäller "framtiden" vet vi inte mycket, särskilt när den ligger femtio år framför oss. Den som vill säga någonting om vad som ligger så långt bort får nöja sig med att gissa. Om jag 1899 hade skrivit en romanserie som utspelas mellan 1950 och 1970, hur fel hade jag inte haft i det mesta!

Stockholms tunnelbana är förberedd för förarlös trafik. Sannolikt har vi förarlösa tåg och trafikflygplan inom en inte alltför avlägsen framtid. Volvo genomför avancerade försök med vad som skall bli den förarlösa bilen.

Butikskassor kommer tämligen snart, tror jag, att vara utan kassör eller kassörska. I Japan har man kommit långt i arbetet med att låta människoliknande robotar delta i vård av barn och gamla. Den robotiserade läraren är snart en realitet. Journalistik och författarskap kommer i allt högre grad att skötas av robotiserade datasystem. Juridiken är ett självklart fält för robotar. En hel del medicinskt arbete och mycket biblioteksarbete kommer att hanteras av robotar. Arbetstillfällena kommer att försvinna.

Nja, invänder någon. Erfarenheten säger oss att när ny teknik utvecklas leder detta till att nya arbetsuppgifter skapas.

Hmm...?

At the height of it's powers, the photography company Kodak employed more than 140 000 people and was worth 28 billion US dollars. They invented the first digital camera. Today Kodak is bankrupt, and the new face of digital photography has become Instagram. When it was sold to Facebook for a billion dollars in 2012, Instagram employed only thirteen people. ⁽⁵⁾

Berättelsen Blodregn tar sin början om ungefär femtio år. Det finns skäl att tro att robotarna vid den tiden har tagit över ett otal arbetsuppgifter. "Så bra," säger någon. "Då kan människorna ägna sig åt skapande arbete, vi kan bli bra på sådant som robotar inte kan utföra. Vi etablerar oss som innovatörer, forskare, avancerade tekniker och kommunikatörer..."

Jag undrar det...

2014 blir vi i media informerade om att svenska studenter inte förstår svåra ord, inte kan läsa enkel facklitteratur och skriva begripliga sammanfattningar av vad de läst. Blivande lärare kan inte stava. Kunskaperna i matematik ligger för många gymnasister på tolvåringens nivå. Vad är femton procent av sjuhundra kronor? En

tredjedels gymnasieklass lär se ut som frågetecken. Att vi i Sverige inom överskådlig tid skall profilera oss som kunskapsnation ter sig osannolikt. Alltför många ungdomar är illa skolade. De kommer till en arbetsmarknad där enkla tjänster i allt mindre utsträckning efterfrågas. I en globaliserad ekonomi kommer studenter från världens ledande universitet att ta mer och mer plats på arbetsmarknaden. Svenska studenter kommer illa förberedda. Vilken plats kan de skapa åt sig på en delvis robotiserad och global arbetsmarknad? ⁽⁶⁾

Identitetsupplevelsen, upplevelsen av att jag är jag, har en rot ner i yrkesidentiteten. Den identitetsupplevelse som arbetet möjliggör är en väsentlig del av vår totala känsla av att vara den person som vi är.

Vad sker när ångest kring klimatfrågan hakar fast i annan ångest, till exempel oron för att inte kunna finna en plats på arbetsmarknaden? Vad händer när arbetstillfällena finns för de välutbildade med goda studieresultat, men inte för dem som under tolv år i skolan lärde sig tämligen lite? Får vi kanske ett reaktionärt proletariat som börjar drömma om ett allt skall bli "som förr"? Och vad händer när bakåtsträvarna blir många?

Statsmaktens sammanbrott.

Staten skall inom landet värna lag och ordning. Det är en av huvuduppgifterna. Kriminella skall tas i förvar av polisen. Domstolarna skall se till att de kriminella slutar upp med sin verksamhet. Detta kan ske genom att man håller livsstilskriminella inlåsta eller genom att man motiverar dem för en annan sorts liv. Om man fångar in kriminella, håller dem i förvar en kortare tid och därefter låter dem återgå till sin tidigare verksamhet har man så småningom nått vägs ände. I dag växer de kriminella gängerna och nätverken. De kriminella organisationerna är idag globala. Medan många europeiska stater har gigantiska ekonomiska problem har de kriminella organisationerna hur mycket pengar som helst.

Mafia tentacles grow amid European crisis. ⁽⁷⁾

In addition to Italian mob groups, other criminal organisations, including from Russia, China and Albania are moving into legal businesssectors in Europe. Democracies underestimate the fight against the Mafia," said Guisepppe Lumia, a senator and member of Italys Anti - Mafia Commission. "Mafias have become global. They do business and do money laundering between countrises."

...

organised crime accounts for roughly €130 billion in annual turnover, or roughly

7 percent of Italys gross domestic product . They have amounts of money that are incredible.

Polisen i Sverige får ökade resurser, men bortsett från den allra grävsta formen av våldsbrottslighet är resultaten av den polisiära verksamheten klena. Vad händer den dag medborgarna ger upp hoppet om polisen? Efter det fjärde inbrottet i kiosken eller butiken orkar man inte längre. Man vänder sig till någon som lovar att " ta hand om saken." Kriminella organisationer tar emot betalning för att hantera de problem som medborgare tycker sig ha med småkriminaliteten. I Blodregn har statsmakten börjat bryta samman.

Samverkande faktorer.

I romanserien Blodregn föreställer jag mig att flera saker sker på samma gång. Sveriges skogar läggs omkull av orkaner, stora områden drabbas av översvämningar, robotar tar över arbetsuppgifter, kärnkraftverk utsätts för attacker, kriminella firmor behärskar storstäderna, statsledningen är korrupt.

Min berättelse bygger på premissen att flera svårhanterbara förändringar kan komma på ungefär samma gång.

I romanserien Blodregn förekommer inget yttre hot mot Sverige. Ryssland vill arrendera Fårö. Det är ett erbjudande som skulle ge Sverige stora inkomster, hot förekommer inte. Men om ett yttre hot skulle uppstå - hur kapabla är vi att möta ett sådant? Överbefälhavaren har talat om ett försvar av landets gränser som håller i en vecka. Vad innebär vår brist på försvarsförmåga för medborgarnas tillit till landets ledare? Kanske rätt lite så länge hoten inte är akuta. Sannolikt rätt mycket den dag vi hotas med militära insatser från främmande makt.

Tilliten till ledarna är central i krislägen. Uppenbarligen har den regering vi har våren 2014 misslyckats med att bygga ett fungerande territoriellt försvar. Man har också misslyckats med att förbereda oss för den klimatkris som är på väg. Om robotiseringen talar man inte. Något allvarligt hot mot statsordningen från kriminella organisationer verkar man inte uppfatta. Den kris man lyckats få syn på är skolans kris. Den åtgärd som föreslås av regering och opposition är huvudsakligen inriktad på mindre klasser, en åtgärd som skolforskare dömt ut som ineffektiv. I min romanserie är man mer desperat och skolkrisen hanteras med hjälp av medicinering.

Ångest, förnekande och det möjliga samtalet.

Upplevt eller fantiserat hot skapar ångest. Det spelar därvid liten roll om hotet kommer från det ena eller det andra. Klimathotet är sådant att det inte kan rättas till i en handvändning. Ångestdosen blir massiv. Två familjer i bekantskapskretsen har nyligen återvänt från semester i Thailand. En flygbiljett tur och retur till Bangkok för en person resulterar i lika mycket växthusgaser som en genomsnittlig bil släpper ut under ett helt år.

Hur skall vi tala med varandra om vår ångest och vad vi gör för att slippa bli varse vad som håller på att ske? Och hur skall vi prata om skulden? Skulden som vi inte vill kännas vid, skulden som handlar om att vi konsumerar våra barnbarns möjligheter. Skammen över glupskheten, frosseriet i möjligheter som vi tycks tro att vi m å s t e utnyttja. Vi är sysselsatta med att äta upp barnbarnens smörgåspaket. Hur skall vi stå ut med oss själva och vår oerhörda glupskhet?

Samtalet mellan vuxna och samtalet med barn.

Hur talar vi vuxna med varandra och hur talar vi med barn och unga om den värld och de villkor som i snabb takt är på väg att förändras?

På samtalsområdet finns mycket arbete att göra och mycket erfarenhet behöver samlas. Hur kan de framåtsyftande samtalen se ut? Hur skall vi få våra politiker att förstå vår oro? Hur skall vi bära oss åt med oss själva, vår ångest och vår lust att blunda eller se åt ett annat håll? Hur skall vi klara av att konfrontera oss själva och slutgiltigt ge upp förnekandet av att någonting behöver åtgärdas, snabbt och med viss kraftfullhet?

Förnekande.

Förnekande förekommer i tre former: denialism, negation och disavowal. Det är inte alldeles enkelt att hitta bra svenska ord som täcker den engelska terminologin.

Inledningsvis konstaterar Sally Weintrobe: ⁽⁸⁾

It is increasingly clear that understanding human responses to climate change is just as important as - if not more important - than understanding climate change itself.

...

The question is, why is knowledge of climaterality so resisted?"

När vi utsätts för känslomässiga prövningar är det inte ovanligt att vi skapar inre

försvar mot känslorna. En sådan försvarsmanöver är förnekande (denial.) Förnekandet kan fungera på olika sätt. Weintrobe gör några distinktioner:

Denialism involves campaigns of misinformation about climate change funded by commercial and ideological interests.

...

Clive Hamilton, professor of Public Ethics vid Charles Stuart University och gästprofessor vid Cambridge och Yale, menar att man med viss säkerhet kan förutsäga en persons (i USA) inställning till global uppvärmning om man vet vad personen har för inställning till abort, samkönade äktenskap och vapenkontroll. *Denialism*, som Sally Weintrobe använder begreppet, är ideologiskt motiverad och inte i första hand motiverad av lust att sätta sig in i och hantera sakfrågan.

Negation involves saying that something that is, is not. Förnekandet genom negering kan ses som ett första steg mot ett sorgearbete och så småningom mot ett accepterande av sakförhållanden och möjlighet att känna sorg.

In disavowal reality is more accepted, but it's significance is minimized.

...

Negation is a more transient defence and can be the first step towards accepting the painful reality of climate change. And, while negation says no to the truth, it does not distort the truth. Disavowal, by contrast, can be highly organised at an unconscious level and can become entrenched. It distorts the truth in a variety of artful ways. Disavowal can lead us further and further away from accepting the reality of climate change.

Definitionen av disavowal väcker minnen av femtiotalets information om vad som bör göras i händelse av atomvapenattack mot Sverige. Då bomben faller bör man kasta sig ner, helst i ett dike, och gärna täcka ansiktet, kanske med en näsduk eller ett klädesplagg. Informatörerna erkänner att det finns en fara, men farans omfattning bagatelliseras. På filmer från femtiotalet kan vi se barn i USA ta skydd under skolbänkarna. Barnen övar skydd mot kärnvapen. Det finns en fara, men det finns möjlighet att skydda sig. Kasta dig i diket eller göm dig under bänken.

Känslor som vi vill slippa komma i kontakt med.

Vilka är de känslor som vi vill skydda oss mot då vi använder olika former av förnekande rörande klimatfrågan? Känslorna är individuella, men kan likafullt få fäste i en grupp. När tvåhundra personer antrar ett flygplan för att ta sig till Bangkok för semester har de sannolikt allihop en gemensam, delad föreställning,

som är oartikulerad: "Att jag flyger till Bangkok och hem igen har ingenting med global uppvärmning att göra." Samtidigt vet man att den tanken är ohållbar.

Oberoende av om vi brukar semestra i Thailand, Grekland eller London, oberoende av om vi äger bil eller inte, oberoende av om vi äger två hus eller inte - vi anar att vi gör någonting som får konsekvenser för dem som skall leva här när vi är borta.

Oartikulerat och utan att särskilt mycket tänka på det känner många av oss skam inför att vi äter upp barnbarnens smörgåspaket. Skammen rör inte endast vad vi faktiskt gör, skammen rör också att vi inte förmår kontrollera vår glupskhet, vår lust att ta för oss, vår lust att använda de möjligheter som finns bara för att möjligheterna finns där. Det må handla om att jag åker till Thailand, kör stadsjeep, har både villa och sommarställe, äger båt med bensinslukande motor eller någonting annat. Jag vet att jag äter upp barnbarnens smörgåsar och jag försöker låtsas som om jag är tvungen (man måste ju ha semester) eller har rättigheter (alla andra gör så, varför inte jag?) eller helt enkelt trearingens "Jag vill!"

Känslan av oreflekterad skam följs av skuldkänslor. Så fort vi kommer i närheten av att börja känna vad vi håller på med kommer skuldkänslan. Och skuldkänslan vill vi inte veta av. "Jag är en hygglig prick, jag betalar min skatt och arbetar hårt. Ingen har rätt att tala om för mig att jag inte bör göra så eller så. Alla andra gör såhär."

Den oartikulerade medvetenheten om hur vi fördärvar barnbarnens möjligheter leder till självförakt. Vi har samlat på oss ett knippe känslor som vi gärna vill slippa komma i kontakt med: skam, skuld och självförakt.

Vad den här blandningen inom oss leder till på ett personligt plan varierar. För somliga av oss, osagt hur många, utgör känslorna bränsle i en process där vi arbetar oss längre och längre in i tillstånd av nedstämdhet och självhat. Resultatet av sådana känslor, när de inte upplevs som känslor utan ageras ut, kan bli ungefär vad som helst.

Jag flyger till London flera gånger om året för att se teater och är lika glupsk som någon annan. Men kan jag fortsätta leva på det sätt som är mitt?

Att berätta om Elin och Elins värld.

Mänskligheten står inför utmaningar av en sort vi aldrig tidigare mött. Under romartiden uppgick jordens befolkning till några hundra miljoner människor. När

mina barnbarn är i min ålder är befolkningen nio miljarder, kanske fler.

Elin är sexton år när vi möter henne i den första romanen. Hon ger sig iväg hemifrån. Det är kanske hennes första riktiga utflykt och hennes första riktiga möte med världen på egen hand. Elin har levt isolerad. Hon har undervisats av föräldrarna, som inte vill att hon skall gå i vanlig skola. Hon har levt med mamma, pappa, syskon och sin häst. Mycket av det som skett och sker i världen känner hon inte till.

Att världens skogar avverkas med förödande hastighet har Elin kanske hört talas om.⁽⁹⁾ I Amazonas bränns enorma skogsområden ner för att ge plats åt sojaodlingar. Skogarna i norra Dalarna ser Elin lagda omkull av återkommande orkaner. Delar av världens kornbodar i USA, Australien, Ukraina och Indien är drabbade av torka. På grund av stigande vatten är stora deltaområden inte längre odlingsbara. På grund av värmehöjningen är ett antal grödor omöjliga att odla. Brist på mat och vatten, och på sina ställen alltför mycket vatten, leder till gigantiska flyktingströmmar.

Om allt det här vet Elin en del, men hon anstränger sig för att hålla den mest smärtsamma delen av informationen ifrån sig. Nu ger hon sig iväg hemifrån och börjar söka sin plats i världen. De fem romanerna i serien Blodregn är berättelsen om hur det går för henne.

Citerad text:

- 1 Ur Njals saga, översättning av Hjalmar Alving
 - 2 Pressmeddelande som kan laddas ner från nätet.
 - 3 DN 1 april 2014
 - 4 DN 13 april 2014
 - 5 Who owns the future? Jaron Lanier, Allen Lane, 2013.
 - 6 "Svenska högskolestudenter blir allt sämre på matematik.
...
Av dem som började på KTH i höstas var det en av fem som inte ens klarade grundskolans nivå på provet."
SvD 22 april 2014
 - 7 International New York Times 15 april 2014
- I DN skriver man om den svenska polisens oförmåga 24 april 2014:

"Företag och privatpersoner anlitar allt oftare privata säkerhetsfirmor eftersom många brott aldrig utreds av polisen. På åtta år har regeringens anslag till rättsväsendet ökat med 23 procent. Ändå minskar andelen brott som klaras upp.

Företag och privatpersoner anlitar allt oftare privata säkerhetsfirmor eftersom många brott aldrig utreds av polisen. På åtta år har regeringens anslag till rättsväsendet ökat med 23 procent. Ändå minskar andelen brott som klaras upp.

Karlshamn, sommaren 2013. Kommunledningen har fått starka indikationer på att en tjänsteman har begått allvarliga brott. Det ska röra sig om mångmiljonbelopp och fusk i hanteringen av fakturor och upphandlingar.

Men trots att flera tips är konkreta väljer Karlshamns kommun att inte anmäla de misstänkta brotten till polisen. I stället vänder sig kommunledningen till en privat säkerhetsfirma som är specialiserad på att genomföra brottsutredningar."

Temat " Statsmaktens sammanbrott, de kriminella organisationernas makt," hanteras särskilt i " Lagstiftarna", den tredje delen av serien " Blodregn."

8 Engaging with climate change, Sally Weintrobe m.fl
Routledge 2013

9 " Fires could turn Amazon rainforest into a desert.
...
The Amazon rainforest is becoming increasingly vulnerable to catastrophic forest fires due to a combination of droughts, climate change and human activities such as deforestation, farming and habitat fragmentation, a major study has concluded."

The Independent 15 april 2014

PARIS 2015

Uppdatering 3 december 2014

När hände och händer någonting viktigt i Paris? Somliga säger 1968, året då studenterna demonstrerade och slogs med kravallpolisen. Andra säger 1944, året då den tyska armén tvingades lämna staden. Många säger 1789. Frihet, Jämlikhet och Broderskap utgjorde då sammanfattningen av ett folks längtan efter ett mänskligt samhälle.

Själv säger jag 2015.

Förenta nationernas klimatkonferens i Paris kommer att äga rum mellan den 30 november och 11 december 2015. Förhoppningen är att ett bindande klimatavtal skall komma till stånd. Konferensen är den 21:a globala klimatkonferensen. Med tanke på hur lite som skett på klimatområdet sedan den första konferensen är det inte självklart att Pariskonferensen blir en framgång. Representanter för 196 nationer skall delta i mötet.

Jorden är på väg mot en temperaturökning som kan bli större än 2 grader, räknat i förhållande till temperaturen förde industrialismens genombrott. Om den globala värmeökningen inte kan hejdas vid 2 grader blir effekterna skrämmande. På det ekonomiska området blir konsekvenserna oöverblickbara. Det mänskliga lidande som följer av översvämningar, torka, svält och väpnade konflikter blir oerhört.

Pariskonferensen i november - december 2015 bär världens framtid i sitt sköte. Pariskonferensen är kanske det viktigaste som kommer att ske under mina barnbarns livstid.

Nedanstående är till större delen en sammanfattning av en artikel i The Observer 23 november 2014. Artikeln utgår från en intervju med Chris Rapley, professor i Climate Science vid University College i London.

Artikeln föranleds av att Rapley på the Royal Court theatre i London framfört en monolog. Namnet på monologen är "2071."

För att vara klimatforskare är Rapley förhållandevis förhoppningsfull. Det finns fortfarande mycket som kan göras, menar han. Eller, som Rapley säger i en av sina föreläsningar: " Om du knuffar på dörren kommer du att finna att den är olåst." Andra klimatforskare är inte lika optimistiska. Själv vill jag gärna tro att dörren till klimatfrågans hanterande inte gått i baklås. Jag vill tro att dörren kan öppnas om vi tillsammans knuffar på den. Vi måste i så fall knuffa nu, inte i morgon. Vi måste knuffa tillsammans, i första hand på våra politiker.

Klimatkonferensernas syfte definierades vid klimatmötet i Rio 1992: " Växthuseffekten skall stabiliseras på en nivå där vi inte utsätter jorden för skadlig klimatpåverkan. "

Klimatförändringarna är ett kontroversiellt ämne. Starka känslor kommer igång när ämnet förs på tal. Många av oss är inte särskilt öppna för de frågor som ämnet väcker.

Klimatsystemen samverkar på ett komplicerat och ibland svårgenomskådligt vis. Inte desto mindre bli samtalet om klimatförändringar lätt förenklade.

Det finns luckor i vad vetenskapen faktiskt vet. Vissa frågor är sådana att det ter sig omöjligt att besvara dem. Osäkerheten på många områden gör det vanskligt att förutsäga vad som kan ske i framtiden. Det blir därför svårt att exakt fastställa vad som på alla områden just nu bör göras. Vad gäller klimatöverenskommelser handlar det i grunden om energi. Den energi som från solen når jorden måste ha möjlighet att lämna jordens atmosfär.

Interaktionen mellan atmosfären, världshaven, landisarna, havsisarna och den nakna jordskorpan utgör ett samverkande system. Med hjälp av satelliter, bojar i haven, borrhinar i iskärnor och andra metoder kan data samlas in, samköras och analyseras.

Oceanerna täcker 70% av jordens yta. Observationer rörande vad som sker under havsytan pågår med olika metoder. Med satellitspaning kan man fastställa hur vattnet i oceanerna utvidgar sig och stiger. Mycket tyder på att höjningen av vattenytan i oceanerna kommer att fortsätta:

"En stor del av det västanantarktiska isbältet har börjat falla samman. Dess pågående nersmältning tycks nu vara omöjlig att hindra, rapporterar två forskargrupper vid NASA. Om data är hållbara och tillförlitliga torde det innebära att intilliggande isområden destabiliseras och en höjning av oceanernas vattennivå med inemot en meter under kommande århundrade är oundviklig. Orsaken till den pågående avsmältning är till dels att finna i utsläppen av växthusgaser. Andra faktorer kan också påverka skeendet."

The New York Times 12 maj 2014

Det destabiliserade området i västantarktisk har en yta som ungefär motsvarar Frankrikes. Istäcket är två kilometer tjockt. Genom att borra i istäcket kan man ta upp kilometerlånga iskärnor. Studier av kärnorna gör att man kan fastställa temperaturen för hundratusentals år sedan. När avsmältningen av Antarktis sammanfaller med liknande avsmältning på Grönland blir effekterna spektakulära. När glaciärer i Himalaya har smält bort finns inte längre den bevattning som är nödvändig för jordbruk runt bergskedjan.

När ångmaskinen kom i bruk i slutet av sjuttonhundratalet började man använda kol för att driva den. I dag har vi, enligt Rapley, bränt 530 000 millioner ton kol. Av den CO² som därvid producerats har ungefär en fjärdedel tagits upp av vegetation på land. En fjärdedel har tagits upp av oceanerna, som försurats. Återstoden blir kvar i atmosfären i hundratals år.

Genom att använda fossila bränslen har vi människor kommit att kraftfullt bidra till skapandet av atmosfäriska CO₂ - lager. Dessa kommer inte att försvinna i samma stund som vi - eventuellt - skulle dra ner på användningen av fossila bränslen. Det atmosfäriska lagret av CO² är ett

arv som vi lämnar till våra barnbarn. I dagsläget kan vi inte göra mycket åt de lager vi redan byggt upp. Atmosfäriskt inlagrat CO₂ kommer att finnas där under lång tid framåt. Det som kan göras handlar om att inte ytterligare bygga på CO₂ - lagret i atmosfären. Besvärande i sammanhanget är avverkningen av skogsmark, inte minst i Amazonas. Skog och annan växtlighet kan ta hand om CO₂. Efterhand som stora skogsarealer avverkas minskar jordens förmåga att hantera CO₂. Vår möjlighet att bevara jorden som en icke - katastrofdrabbad planet ligger i Parismötet 2015.

Rapley uttrycker sig mer drastiskt: "I händelse delegaterna vid Parismötet misslyckas vad gäller att få till stånd en överenskommelse som begränsar temperaturhöjningen till 2 grader väntar ödeläggelse (devastation)."

Hela regioner kommer i så fall att förlora möjligheten att få hyggliga skördar. Det blir brist på färskvatten, oceanernas höjning kommer att hota städer som New York, London och många andra. Lågt liggande områden kommer att täckas av vatten. Ett land som Bangladesh blir bitvis obeboeligt. Skogsbränder, översvämningar, torka och värmeböljor kommer att bli vanligare. Klimatförändringar gör att väderleken inte uppför sig som tidigare. Vädret blir mer oförutsägbart. Följden av allt detta blir stora flyktingströmmar.

Den organisation som har ansvaret för att samla och bearbeta data inför Pariskonferensen är Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC. IPCC utför inte egen forskning. Organisationens uppgift är att sammanställa den forskning som bedrivs av otaliga fristående organisationer.

Den senaste stora IPCC rapporten publicerade 2013. Arbetet med att förbereda rapporten leddes av 209 vetenskapsmän som i forskarsamfundet betraktas som ledande på sina respektive områden. De 209 huvudförfattarna hade stöd av mer än 600 bidragande författare från 32 länder. Fler än 9 200 publikationer ingick i referensmaterialet.

John Kerry, USA:s utrikesminister 2014, sammanfattar sin bedömning av läget:

- * Klimatförändringarna är på riktigt.
- * De är pågående.
- * Vi människor orsakar klimatförändringarna.
- * Endast genom mänskligt handlande kan jorden räddas från de värsta effekterna av klimatförändringar.

IPCC har gjort bedömningen att en ökning av temperaturen med 2 grader i förhållande till temperaturen före industrialismen är vad som kan hanteras politiskt och ekonomiskt.

Pariskonferensen 2015 handlar i grunden om detta. Vilka bindande överenskommelser kan göras för att uppvärmningen inte skall bli större?

För att temperaturökningen inte skall bli större krävs att:

- * År 2050 skall det globala utsläppet av växthusgaser ha minskat med 50%.
- * Efter 2050 skall inga växthusgaser överhuvudtaget släppas ut.

I händelse de här målen skulle uppnås innebär det att merparten av jordens kända oljetillgångar stannar i jorden.

Detta betyder i så fall att oljebolagen inte längre kan göra gigantiska vinster.

"Världens fem största oljebolag gjorde under åren 2001 - 2010 en sammanlagd vinst på 900 miljarder dollar. "

Naomi Klein This Changes Everything

En dollar är i början av december 2014 värd 7.40:-

I ett möte mellan USA:s president Barack Obama och Kinas president Xi Jinping i november 2014 uttryckte ledarna för de två nationer som släpper ut mest växthusgaser att man har för avsikt att minska utsläppen. För Obamas del är det svårt att bedöma värdet av det han sagt. Det handlar inte om att Obama ingått ett avtal, han har deklarerat en avsikt. Avsikten, för Obamas del, gäller att försöka förankra sin avsikt i USA:s kongress och senat.

Obama kommer därvid att ha ett stort antal republikaner emot sig. Många republikaner vill inte se att det finns en klimatfråga som är värd att hantera i politiska församlingar. I Kina är läget annorlunda eftersom klimatförhållandena i många kinesiska städer är förfärliga. Någoting måste göras tämligen omedlbart i Kina. Vad som blir politiskt möjligt i Kina, ett land där korruptionen är avsevärd, är svårt att bedöma.

Världen över stiftas lagar för att hejda klimatförändringarna. I 66 av de länder som släpper ut mest växthusgaser har på senare år skapats mer än 500 lagar på klimatområdet. I världens 40 största städer har ledare mötts och skapat C40 Cities Climate Leadership Group. Gruppen har vidtagit mer än 4 700 större som mindre åtgärder för att hantera klimatfrågorna i jättestäderna. Många privatpersoner tar egna steg i syfte att förändra den personliga energiförbrukningen. Det kan handla om att man installerar solpaneler, använder el från vindkraftverk, tätar fönster, eldar mindre mängder ved i vedspisar och sänker rumstemperaturen under natten. Somliga använder bilen mindre, cyklar eller använder kommunala kommunikationsmedel, där sådana finns.

NÅGRA VIKTIGA STEG PÅ VÄGEN

- 1 Den globala uppvärmningen begränsas till två grader. Allt annat i klimatfrågan är underordnat detta.
- 2 Världens länder hanterar frågan med hängivenhet. Det kommer att handla om otaliga detaljfrågor som alla måste regleras.
- 3 Avtal som ingås måste övervakas så att de följs.
- 4 De utvecklade länderna skall ge ekonomiskt stöd till fattigare länder. Merparten av den nedsmutsning som skett står vi i den rika världen för. Vi måste därför vara öppna för att vi, de rika, skall vara med och betala de fattigare ländernas omställning. Det kommer att kosta miljarder och åter miljarder. Den som går en bit bakåt i den här texten och noterar oljebolagens jättevinsten förstår att det finns pengar. Det är fråga om fördelning av bördor.
- 5 De mest utsatta länderna skall kompenseras. Även om temperaturhöjningen stannar vid 2 grader kommer ett antal platser att drabbas av höjningarna av vattennivåerna i oceanerna. Ögrupper i Stilla Havet hotas av utplåning, liksom Maldiverna. Delar av Bangladesh likaså. De hotade nationerna måste få hjälp. Men hur? Hur hjälper man en önation som slutat existera för att den ligger, helt eller delvis, under vatten?
- 6 Grön teknologi utvecklas och delas. I grunden innebär det att stora belopp slussas till forskning på områden som rör förnyelsebar energi och hantering av CO². Det innebär också att världens skolsystem måste hjälpa alla elever att förstå miljöfrågorna. Först när det finns en bred förståelse för alla aspekter av miljöfrågan kan vi räkna med att långsiktigt hållbara lösningar kan komma till stånd.

INFÖR KLIMATMÖTET I LIMA I DECEMBER 2014

Parismötet 2015 förbereds vid ett klimatmöte i Perus huvudstad Lima i december 2014. Mötet pågår under två veckor. Syftet med mötet i Lima är att förbereda det beslutande mötet i Paris. Representanter för 195 länder deltar.

I Svenska Dagbladet 27 november 2014 intervjuas Johan Rockström, professor i miljövetenskap och chef för Stockholm Resilience Center. I intervjun betonas att tvågradersmålet är riskabelt. Ett mål på 1,5 grader var vad hundra nationer ville ha under klimatmötet i Köpenhamn 2009. Inte minst länder som står inför att drabbas av översvämningar framhöll att tvågradersmålet bör bytas mot ett mål på 1.5 grader. Johan Rockström framhåller att tvågradersmålet är en riskabel nivå.

- Risken blir...att uppvärmningen överskrider 2 grader, vilket med stor sannolikhet innebär att Grönlands isar smälter. Sker det går framtida generationer sju meters havshöjning till mötes.

Främsta hoppet, enligt Johan Rockström, står till att vi under kommande fem år vänder utsläppskurvan nedåt och når noll i utsläpp kring 2050.

THE GUARDIAN INFÖR MÖTET I LIMA

"When, on Monday morning in Peru, 4,000 diplomats from the world's 196 countries start their mammoth session to negotiate a global climate deal, they will know they are in the last chance saloon. COP 20 in Lima is the last full meeting before Paris in a year's time, when the deal is due to be signed. If countries cannot bury most of their differences on the major issues by Friday week, then the chances of a meaningful agreement next year are slim.

The result of failure would be that developing countries are condemned to unchecked climate change for another generation, and the UN process which relies on consensus to get results is fatally undermined.

On the surface, all is going to the plan of the rich countries and the big emitters. Presidents Barack Obama and Xi Jinping of China, who between them are responsible for 42% of the world's greenhouse gas emissions, have [agreed a deal on climate change](#). The US will cut US emissions to 26-28% below 2005 levels by 2025, while China has pledged that emissions will fall after 2030. Europe, meanwhile, has agreed to a binding 40% cut by 2030 from 1990 levels. In addition, rich countries have pledged \$9.7bn to the new UN Green Climate Fund (GCF). And it has been agreed that, by March next year, every country in the world will have established plans for reducing or constraining emissions as well as producing detailed plans on how they intend to fund climate adaptation.

In reality, the questions start here.

Lima is the last chance that developing countries have to push for more action from developed countries in the period 2015-2020. To the despair of the poorest countries, the rich have fought to do little more than the very minimum needed, and hopes are already fading that emissions can be held to a 2C rise, considered by science the minimum to avoid dangerous climate change. The recent US-China pact requires neither superpower to do very much, and has dashed all hopes that Paris 2015 will result in the setting of ambitious targets."

The Guardian 1 december 2014

Källor	The Observer	23 november 2014
	N Y Times	12 maj 2014
	Naomi Klein	This Changes Everything Simon & Schuster 2014 sid.111
	Svenska Dagbladet	27 november 2014
	The Guardian	1 december 2014

Chris Rapley kan man höra föreläsa på You Tube
Johan Rockström kan man höra föreläsa på TED

